

కారల్ మార్క్స్ - కళలు, సాహిత్యం

(1983 మార్చి 14-కారల్ మార్క్స్ శతవర్ధంతి సందర్భంగా కా॥ జస్వంత్ వ్రాసిన నివాళి)

మార్చి - 14, 1983 కారల్ మార్క్స్ శతవర్ధంతి. శాస్త్రీయ కమ్యూనిజాన్ని స్థాపించి ప్రపంచ కార్మికవర్గానికి సిద్ధాంత ఆయుధాన్ని అందించిన కారల్ మార్క్స్ కళాసాహిత్య రంగాలకు అందించిన సిద్ధాంత సంపద అనితరసాధ్యమైనది; అపూర్వమైనది. మార్క్సు స్వయంగా కళలను, సాహిత్యాన్ని సృష్టించ నప్పటికీ ప్రపంచ సాహిత్యంపై వారికున్న అపరిమిత విజ్ఞానం శాస్త్రీయ కళాత్మక (Aesthetic) సూత్రాలను రూపొందించడంలో తోడ్పడింది.

కారల్ మార్క్స్ గత కాలానికి చెందిన సంక్లిష్ట కళా సమస్యలను పరిష్కరించటమేకాక మౌలికంగానే నూతనమైన కళా శాస్త్రాన్ని ఆవిష్కరించారు. గతితార్కిక, చారిత్రక భౌతిక వాదాన్ని నెలకొల్పి, చరిత్రపట్ల భౌతికవాద అవగాహనకు పునాది వేసినందున తత్వశాస్త్రంలో వచ్చిన విప్లవాత్మక వెలువవల్ల ఇది సాధ్యమైంది. కళ, సాహిత్యాల స్వభావాన్ని, వాటి అభివృద్ధి పథాలనూ, సమాజంలో వాటి కర్తవ్యాలనూ వాటి సామాజిక లక్ష్యాలనూ ఆయన వివరించారు.

కళకు చెందిన సమస్యలలో ప్రధానమైన కళకు వాస్తవికతకు మధ్య సంబంధాన్ని ఆయన గతితార్కిక భౌతికవాదంపై ఆధారపడి పరిష్కరించారు. వాస్తవికతకంటే పైస్థాయిలో వుండి ఆదర్శాన్ని ప్రతిబింబించేదిగా భావవాదులు కళను పరిగణిస్తూ వచ్చారు. ఒక కళా రూపం పుట్టుక, అభివృద్ధి, వినాశనాలను మానవ సామాజిక ఉనికి నుండి వేరుచేసి మార్క్సుకు ముందు చరిత్రకారులు పరిశీలించారు.

ఉత్పత్తిశక్తులు ఉత్పత్తి సంబంధాలు నిర్ణయాత్మక అంశంగా వుండే సామాజిక వ్యవస్థను సంపూర్ణంగా విశ్లేషించటం ద్వారా మాత్రమే కళ, సాహిత్యాల పుట్టుక, అభివృద్ధి, సారమూ, వాటి సామాజిక పాత్రలను అర్థం చేసుకొనగలమని ఆయన నిరూపించారు. అందువల్లనే మార్క్స్, ఎంగెల్సులు కళ, సాహిత్యాలను సామాజిక చైతన్యపు ఒక రూపంగా నిర్వచించారు. కనుకనే వాటిలోని మార్పులకు కారణాలను మానవుని సామాజిక ఉనికిలో కనుగొనాలని స్పష్టం చేశారు.

చారిత్రక క్రమంలో కళ స్వభావాన్ని దాని అభివృద్ధిని వివరిస్తూ మార్క్స్ వర్గ వైరుధ్యాలున్న సమాజంలో కళ, సాహిత్యాలు వర్గ వైరుధ్యాలతోనూ, నిర్దిష్ట వర్గాల రాజకీయాలు, భావజాలంతోనూ ప్రభావితం అవుతాయని నిరూపించారు.

మార్క్స్ కళాత్మకత పుట్టుకనే భౌతికవాద దృక్పథంతో వివరించారు. ప్రపంచాన్ని కళాత్మకతతో పరిశీలించడంలోనూ, కళారూపాలను సృష్టించడంలోనూ మానవుని శక్తి సామర్థ్యాలు మానవ సమాజపు సుదీర్ఘ అభివృద్ధి ఫలితమనీ, మానవ శ్రమయొక్క ఫలితమనీ వివరించారు. కళా సాహిత్యాల సారమూ, రూపాలు శాశ్వతంగా స్థాపించబడి వుండవని భౌతిక ప్రపంచం, మానవ సమాజమూ అభివృద్ధిచెందే సూత్రాలకు అనుగుణ్యంగానే అవి మారుతూ వస్తాయని అన్నారు. ప్రతి చారిత్రక దశలోనూ అంతర్గతంగా కళాత్మక ఆదర్శాలు వుంటాయని, వాటి స్వభావానికి అనుగుణ్యమైన కళలను అవి సృష్టిస్తాయని, భిన్నమైన చారిత్రక పరిస్థితులలో వాటి పునరావృత్తి సాధ్యంకాదని నిరూపించారు. “స్వయం చలిత యంత్రాలు, రైల్వేలు, కార్లు, విద్యుచ్ఛక్తి వున్న ఈ కాలంలో గ్రీకు ఊహలకు పునాది అయిన ఆ విధంగా గ్రీకు కళను సృష్టించిన ప్రకృతిపట్ల, సామాజిక సంబంధాల పట్ల అవగాహనల పునశ్చరణ సాధ్యమౌతుందా?”

సామాజిక జీవితపు నిర్దిష్ట వర్గాల భావజాలం కళలలో ప్రతిబింబిస్తాయి కానీ యాంత్రికమైన పద్ధతిలో కాదు. కళాత్మక సృజనాత్మకత సమాజాభివృద్ధి సాధారణ సూత్రాలకు లోబడి వుండినప్పటికీ ఒక ప్రత్యేక చైతన్యరూపంగా దానికి ప్రత్యేక లక్షణాలు వున్నాయని ఆయన వివరించారు. తన అభివృద్ధి క్రమంతో అది సముపార్జించుకునే సాపేక్ష స్వతంత్రత ఒకటి అంటే ఒక సామాజిక వ్యవస్థతో అవి ముడిపడి వున్నప్పటికీ ఆ సామాజిక వ్యవస్థ అదృశ్యమైనా అవి తమ ప్రాధాన్యతను కోల్పోవు. “గ్రీకు ఇతిహాసాలు మనకు కళాత్మక ఆనందాన్ని కలుగజేస్తున్నాయి. కొన్ని విషయాలలో ప్రమాణాలుగా పరిగణింపబడుతున్నాయి”. దీనినుంచే కళలను సామాజిక వాస్తవికత ప్రతిరూపాలుగా పరిగణించేటప్పుడు వాటికి శాశ్వత విలువలను కల్పించే లక్షణాలను కూడా గమనించడం తప్పనిసరి అని ఆయన విశదపరిచారు.

కళల అభివృద్ధిలోని ఉచ్చ దశలు యాంత్రికంగా ఉత్పత్తితో సహా యితర రంగాలలోని సామాజిక ప్రగతి ఉచ్చదశలతో కలిపి వుండకపోవటం కళయొక్క మరో ప్రత్యేక లక్షణంగా మార్క్స్ వివరించారు. ఈ అసమతూకాన్ని ఆయన చక్కగా వివరించారు. ఉత్పత్తి సామాజిక స్వభావం-దాని వ్యక్తిగత అనుభవం మధ్య వైరుధ్యమే పెట్టుబడిదారీ విధానంలోని ప్రధాన వైరుధ్యం. పెట్టుబడిదారీ విధాన దోపిడీ సారాంశమిది, దీని స్వభావమే కళాకారులను ఉత్తేజితులను చేసే మానవిక ఆదర్శాలతో వైరుధ్యం కలిగి వుంటుంది. “పెట్టుబడిదారీ ఉత్పత్తి ఆధ్యాత్మిక ఉత్పత్తిలోని కొన్ని శాఖల-ఉదా: కళలు సాహిత్యం-పట్ల శతృత్వం వహిస్తుంది” తన ఆదర్శాలు, పెట్టుబడిదారీ వాస్తవికతల మధ్య వైరుధ్యాన్ని కళాకారుడు ఎంత ఎక్కువగా గుర్తిస్తే అంత ఎక్కువగా అతని కళారూపాలు పెట్టుబడిదారీ సంబంధాల అమానుషత్వాన్ని నిరసిస్తాయి. (కళాకారుడు ఏ వర్గానికి చెందినప్పటికీ) పెట్టుబడిదారీ విధానంలో కళల అభివృద్ధి గతి

తర్కమిది. అందువల్లనే తమ చారిత్రక దశలోని వర్గ వాతావరణాన్ని అధిగమించి శక్తివంతమైన కళాప్రతిభతో దానిని ఖండించగలిగిన పేక్స్పియర్, బాల్జాక్, గోథేవంటి రచయితలను బూర్జువా సమాజం సృష్టించగలిగిందని మార్క్స్ సృష్టించేశారు.

జీవిత వాస్తవికతను సజీవంగా చిత్రించ గలిగిన రచయితలు సైతం పాలకవర్గాల భావాలు, ప్రయోజనాల ఒత్తిడులకు ఎలా లోనవుతారో మార్క్స్ వివరించారు. గోథే, బాల్జాక్ తదితరులను ఉదాహరణలుగా చెబుతూ వారిలోని వైరుధ్యాలు వారి వ్యక్తిగత మానసిక వైరుధ్యాలు కావనీ, సమాజ జీవితంలోని వాస్తవ వైరుధ్యాల ప్రతిరూపాలనీ నిరూపించారు.

వర్గాల మధ్య సిద్ధాంత పోరాటంలో కళ ఒక ముఖ్యమైన ఆయుధమని మార్క్స్ నొక్కి వక్కాణించారు. దోపిడీదారుల అధికారాన్ని అది బలపీనపరిచినట్లే, అది దానిని బలోపేతం చేయగలదు. వర్గ అణచివేతను సమర్థించ గలదు. అదే సమయంలో శ్రమజీవులలో చైతన్యాన్ని అభివృద్ధిచేయగలదు. వర్గశతృవుపై విజయానికి వారిని దగ్గర చేయగలదు. కనుకనే ఫ్యూడల్, బూర్జువా కళలలోని అభ్యుదయకర, అభ్యుదయ నిరోధక లక్షణాల మధ్య ఖచ్చితమైన విభజన రేఖను గీయాలని, విప్లవకర వర్గ దృక్పథంనుండి వాటిని అంచనా వేయాలని ఆయన బోధించారు.

కళలకు వర్గ పోరాటాలకు మధ్య సంబంధాన్ని వివరిస్తూనే మార్క్స్ దానిని యాంత్రికంగా మార్పుడాన్ని వ్యతిరేకించారు. వర్గాలు మార్పు చెందనివి కావనీ, చారిత్రక క్రమంలో వర్గాల మధ్య సంబంధాలు మార్పు చెందుతాయనీ, సామాజిక జీవితంలో వర్గాల పాత్ర రూపాంతరం చెందుతుందనీ ఆయన ఎత్తిచూపారు. ఫ్యూడలిజానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటంలో బూర్జువావర్గం పరిగణించదగిన ఆధ్యాత్మిక విలువలను సృష్టించింది. కాగా తాను అధికారంలోకి రాగానే తనకా అధికారాన్ని తెచ్చిపెట్టడంలో పాత్ర కలిగిన ఆ విలువలనే బూర్జువావర్గం క్రమంగా వదలివేసింది. చారిత్రక రంగంపై మరొక నూతనశక్తి-కార్మికవర్గం- ఆవిర్భవించిన తరువాత బూర్జువావర్గం తన విప్లవకర గతంతో పూర్తిగా తెగతెంపులు చేసుకుంటుంది. ఈ పరిస్థితులలో బూర్జువా చట్రాన్ని దాటి, వాస్తవాన్ని అర్థంచేసుకొని తన నిరసనను కళారూపంలో తెలిపే ఏ కళాకారుడైనా ఈ బూర్జువా సమాజంతో తలపడక తప్పదు.

దోపిడి అణచివేతల నుండి విముక్తి పొందిన శ్రమ సోషలిజంలో కళాత్మక సృజనాత్మకతకు వనరుగా వుంటుందని మార్క్స్ సృష్టించేశారు. కమ్యూనిస్టు సమాజ నిర్మాణం కార్మికవర్గ చారిత్రక కర్తవ్యం. ఈ ప్రపంచాన్ని మార్చి ఆర్థిక, రాజకీయ రంగాలలో ప్రగతిని సాధించగలగటమేకాక సాంస్కృతిక రంగంలో మానవాళి మహోన్నత నైతిక కళాత్మక విలువలను సాధించగల పరిస్థితులను సృష్టించగల సామాజికశక్తిగా కార్మికవర్గాన్ని మార్క్స్ గుర్తించారు.

మార్క్స్ మహనీయుడు కళా, సాహిత్య రంగాలకు సమకూర్చిపెట్టిన మార్గదర్శకత్వం, ఈనాటి సాహితీ, సాంస్కృతికోద్యమానికి అనుక్షణం మెలకువగా అన్వయించుకొంటూ పురోగమించడమే మన ముందున్న కర్తవ్యం. సాహితీ, సాంస్కృతికోద్యమ కార్యకర్తలందరూ ఈ కర్తవ్యాన్ని శక్తివంతంగా ముందుకు తీసుకెళ్ళడానికి కృత నిశ్చయించుకోవడమే మార్క్స్ మహనీయుని శతజయంతి సందర్భంగా మన మందించే నివాళి.